Lekce 39

Gramatická látka	Odkaz na gramatiku
Číslovky	§§ 233-238

1. Hádanka Sfingy:

Ἦν δὲ τὸ αἴνιγμα[1], ὃ ἡ Σφὶγξ προὔτεινε[2] Θηβαίοις, τοιόνδε· «Τί ἐστιν, ὃ μίαν ἔχον φωνὴν τετράπουν[3] καὶ δίπουν καὶ τρίπουν γίγνεται;» Οἰδίπους δὲ ἀκούσας ἔλυσε εἰπὼν ἄνθρωπον εἶναι· γεννᾶσθαι γὰρ τετράπουν τοῖς τέτταρσιν ὀχούμενον[4] κώλοις[5], τελειούμενον[6] δὲ δίπουν εἶναι, γέροντα δὲ τρίτην προσλαμβάνειν βάσιν[7] τὸ βάκτρον[8]. (Apollod. 3, 5, 8)

2. Σχολαστικῷ ἀποδημοῦντι φίλος αὐτοῦ ἔλεγεν· «Ἀξιῶ σε δύο παῖδας ἀγοράσαι μοι, ἑκάτερον πεντεκαίδεκα ἐτῶν.» ὁ δὲ εἶπεν· «Ἐὰν τοιούτους μὴ εὕρω, ἀγοράσω σοι ἕνα τριάκοντα ἐτῶν.» (Philogelos 12)

3. Res gestae divi Augusti:

a) Ἐτῶν δεκαεννέα ὢν τὸ στράτευμα ἐμῇ γνώμῃ[9] καὶ ἐμοῖς ἀναλώμασι[10] ἡτοίμασα[11], δι' οὗ τὰ κοινὰ πράγματα[12] ἐκ τῆς τῶν συνομοσαμένων[13] δουλείας ἠλευθέρωσα.

b) Πρῶτον ἀξιώματος[14] τόπον ἔσχον τῆς συγκλήτου[15] ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα· ἀρχιερεύς[16], αὔγουρ[17], τῶν δεκαπέντε[18] ἀνδρῶν τῶν ἱεροποιῶν[19], τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἱεροποιῶν.

---

[1] τὸ αἴνιγμα `hádanka'
[2] προτείνω `předkládat'
[3] τετράπους `čtvernohý' (podobně: δι-, τρι-)
[4] ὀχοῦμαι, -εῖσθαι `pohybovat se'
[5] τὸ κῶλον `část', zde `končetina'
[6] τελειοῦμαι, -οῦσθαι zde `dospět, vyrůst'
[7] ἡ βάσις `opora'
[8] τὸ βάκτρον `hůl'
[9] ἡ γνώμη zde `rozhodnutí'
[10] τὸ ἀνάλωμα `náklad'
[11] ἑτοιμάζω `vyzbrojit'
[12] τὰ κοινὰ πράγματα = lat. res publica
[13] συνόμνυμαι `spiknout se'
[14] τὸ ἀξίωμα `hodnost, úřad'
[15] ἡ σύγκλητος (sc. βουλή) `(římský) senát'
[16] ὁ ἀρχιερεύς `velekněz (pontifex maximus)'
[17] ὁ αὔγουρ `augur'
[18] ἀρχιερεύς, αὔγουρ, τῶν δεκαπέντε... doplňte ἐγενόμην (lat. fui) `stal jsem se'; ἐγενόμην (gen.): `stal jsem se členem'
[19] οἱ δεκαπέντε (ἑπτὰ) ἄνδρες ἱεροποιοί `kněžské kolegium sestávající z 15 (7) mužů'

c) Ἕκτον[20] ὕπατος[21] τὴν ἀποτείμησιν[22] τοῦ δήμου ἔλαβον· ἐν ᾗ ἀποτειμήσει Ῥωμαίων ἐτειμήσαντο[23] κεφαλαὶ τετρακόσιαι ἑξήκοντα μυριάδες[24] καὶ τρισχίλιαι. εἶτα δεύτερον ὑπατικῇ ἐξουσίᾳ[25] Γαΐῳ Κηνσωρίνῳ καὶ Γαΐῳ Ἀσινίῳ ὑπάτοις τὴν ἀποτείμησιν ἔλαβον· ἐν ᾗ ἀποτειμήσει ἐτειμήσαντο Ῥωμαίων τετρακόσιαι εἴκοσι[26] τρεῖς μυριάδες καὶ τρισχίλιοι. καὶ τρίτον ὑπατικῇ ἐξουσίᾳ τὰς ἀποτειμήσεις ἔλαβον· ἐν ᾗ ἀποτειμήσει ἐτειμήσαντο Ῥωμαίων τετρακόσιαι ἐνενήκοντα τρεῖς μυριάδες καὶ ἑπτακισχίλιοι.

d) Ὤμοσεν εἰς τοὺς ἐμοὺς λόγους[27] ἅπασα ἡ Ἰταλία ἑκοῦσα κἀμὲ πολέμου, ᾧ ἐπ' Ἀκτίῳ ἐνείκησα[28], ἡγεμόνα ἐξῃτήσατο. οἱ δὲ ὑπ' ἐμαῖς σημέαις[29] τότε στρατευσάμενοι ἦσαν συγκλητικοὶ[30] πλείους ἑπτακοσίων· ἐν αὐτοῖς, οἳ ἢ πρότερον ἢ μετέπειτα[31] ἐγένοντο ὕπατοι, ὀγδοήκοντα τρεῖς, ἱερεῖς πρόσπου ἑκατὸν ἑβδομήκοντα.

Slovní zásoba

2.	ἀποδημῶ, -εῖν, ἀποδημήσω, ἀπεδήμησα, ἀποδεδήμηκα, —, —	odcestovat, být v cizině	abesse, peregrinari
	ἀγοράζω, ἀγοράσω, ἠγόρασα, ἠγόρακα, ἠγόρασμαι, ἠγοράσθην	kupovat	emere
3.	εἶτα = ἔπειτα	pak, potom	postem, deinde
	δεύτερον (adv.)	podruhé	iterum, secundo
	τρίτον (adv.)	potřetí	tertio
	ἤ - ἤ	buď - nebo	aut- aut

[20] ἕκτον `šestkrát'

[21] ὁ ὕπατος `konzul'

[22] ἡ ἀποτείμησις = ἀποτίμησις `sčítání lidu (census)'

[23] τειμῶ, -ᾶν = τιμῶ, -ᾶν `odhadovat, počítat'; zde med. kauzativní `nechat se spočítat'

[24] ἡ μυριάς, -άδος `deset tisíc'

[25] ἡ ὑπατικὴ ἐξουσία `konzulát'

[26] τετρακόσιαι εἴκοσι Číslo zde uvedené je nižší než u prvního sčítání. Srovnáním s paralelním latinským textem zjistíme, že překladatel se u prvního čísla zmýlil: správné číslo je 4.062.000. Potom lze skutečně konstatovat přírůstek 170.000 občanů v době 20 let.

[27] ὄμνυμι εἰς λόγους (τινός) `přísahat někomu věrnost (podle předříkávané formule)'

[28] ἐνείκησα = ἐνίκησα

[29] ἡ σημέα = τὸ σημεῖον; ὑπὸ σημέαις τινὸς στρατεύεσθαι `bojovat pod něčími korouhvemi, tj. v něčím vojsku'

[30] ὁ συγκλητικός `senátor'

[31] μετέπειτα `potom'

 Provizorní interní tisk (Teiresiás MU - ÚKS FF MU). Kontakt: teiresias@muni.cz.

Cvičení

1. Přeložte následující číslovky:

• ἑπτά • ἑπτακαίδεκα • πέντε • ὀκτώ • ἑκκαίδεκα • ἕξ • ἕνδεκα • ἐννεακαίδεκα • τέτταρες • δέκα • δώδεκα • εἴκοσιν.

2.

a) Přeložte:

• ἑβδομήκοντα, ἑπτακόσιοι, εἰκοσάκις • τρίτος καὶ δέκατος, ἑβδομηκοστός, ἑπτακοσιοστός (srovnejte ἑπτακόσιοι).

b) Přeložte:

• τέταρτος καὶ δέκαστος • εἴκοσι πέντε • ἐνενηκοστός • ἑκατόν • ἑκατοστός • ὀκτακόσιοι • ὀκτακοσιοστός • ἐνάκις • δωδεκάκις • ἑξηκοστὸς ἕκτος • τρισχίλιοι • ἑπτὰ καὶ τετταράκοντα καὶ διακόσιοι nebo: διακόσιοι τετταράκοντα ἑπτά.

3. Vyložte etymologii slov:

• kilogram • hexametr • hektar • trilogie • tetraedr • pentatlon • dekáda • dekalog.

4. Přeložte a vytvořte 1. sg. ind. préz. akt.:

• ἐνεπλήσθησαν • ἐπίστασαι • φαίην ἄν • ἐδύνατο • σύνισθι • ὤνησαν • φήσομεν (srovnejte v lekci 35 a 36)

Provizorní interní tisk (Teiresiás MU - ÚKS FF MU). Kontakt: teiresias@muni.cz.